

Policy mot givande och tagande av mutor

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Policy mot givande och tagande av mutor	Policy	2013-04-02	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig	Diarienummer	Senast reviderad	Giltig till
Kanslichef	KS.2012.198	-	Tills vidare
Dokumentinformation	Dokumentet gäller för		
Kommunens ställningstagande när det gäller givande och tagande av mutor	Anställda och förtroendevalda i kommunen		

1 Tre olika typer av mutbrott

• Tagande av muta

Anställda och förtroendevalda får inte för sin egen eller för någon annans räkning ta emot, utlova eller begära en muta eller annan otillbörlig förmån för sin tjänsteutövning.

• Givande av muta

Innebär att någon lämnar, utlovar eller erbjuder en muta eller annan otillbörlig förmån till en anställd eller förtroendevald för dennes tjänsteutövning. Att acceptera en begäran från en tjänsteman eller förtroendevald om att få en otillbörlig förmån är också givande av muta.

Brotten tagande och givande av muta regleras i brottsbalken. Brottspåföljden är böter eller fängelse i högst två år. Är brotten grova döms till fängelse lägst sex månader och högst sex år.

• Handel med inflytande

Innebär att ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig förmån för att påverka någon annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling. Detsamma gäller om man lämnar, utlovar eller erbjuder någon en otillbörlig förmån för att han eller hon ska påverka någon annans beslut eller åtgärd vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling. Bestämmelsen tar sikte på så kallad indirekt korruption, vilket betyder att förmånen inte behöver lämnas till eller tas emot av den som ska påverkas, utan till en tredje person som ska utöva inflytande på den förstnämnde. Straffbestämmelsen täcker bland annat in den situationen att en arbetskamrat eller närstående (t ex make eller barn) till en beslutsfattare tar emot en otillbörlig förmån för att påverka beslutsfattarens beslut. Påföljden för handel med inflytande är böter eller fängelse i högst två år.

Tagande och givande av muta liksom handel med inflytande som begås av anställd, uppdragstagare eller förtroendevalda inom den offentliga sektorn eller som riktas mot dem ligger under allmänt åtal. Det innebär att åklagare är skyldig att utreda brotten när det kommer till polis och åklagares kännedom. Dessa brott får dock enbart åtalas av åklagare om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Reglerna är generellt sett striktare för anställda och förtroendevalda i offentlig verksamhet än för anställda i privat verksamhet.

2 Vem kan dömas för mutbrott?

Den som är anställd, uppdragstagare eller förtroendevald i kommunen eller kommunens bolag kan dömas för mutbrott. Reglerna gäller alltså för såväl miljöinspektörer, lärare, vårdare, socialsekreterare som för styrelseledamöter i kommunala bolag, nämndledamöter kommunfullmäktigeledamöter m.fl.

Det är viktigt att notera att anställda och förtroendevalda som ägnar sig åt myndighetsutövning, t.ex. tillståndsgivning, bygglov, inspektion, upphandling, är särskilt integritetskänsliga och det krävs därför mindre för att sådana personer ska anses ha gjort sig skyldiga till mutbrott.

Dokumentnamn	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Policy mot givande eller tagande av muta		Kommunfullmäktige

3 Var går gränsen för muta?

För att en förmån ska utgöra en muta eller annan otillbörlig belöning krävs det att förmånen i det aktuella fallet framstår som så attraktiv att den har haft en påverkans effekt och att den typiskt sett är ägnad att framkalla tacksamhetskänslor och en känsla av att återgälda förmångivaren.

Prövningen inriktas i praktiken på hur stark kopplingen är mellan förmånen och tjänsteutövningen, förmånens beskaffenhet och värde samt partsrelationerna. Det behöver inte heller bevisas att man faktiskt har påverkats eller skulle bli påverkad av ett erbjudande. Det räcker med att man objektivt sett skulle kunna tänkas bli påverkad av förmånen.

Gränsen mellan en tillbörlig och en otillbörlig belöning eller förmån är flytande och kan växla från tid till annan och mellan olika verksamhetsområden. Man kan dock konstatera att domstolarna ställer särskilt stora krav på anställda i den offentliga sektorn.

Den som är offentliganställd bör betrakta varje förmån som otillbörlig om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen. Ett sätt att undgå gränsdragningsproblematik är att helt undvika att ta emot gåvor och förmåner.

4 Vanliga situationer där risk för muta finns

Myndighetsutövning

Anställda och förtroendevalda som handhar myndighetsutövning bör inte ta emot några förmåner eller gåvor från enskilda eller företag, som hon eller han har kontakt med i sin tjänsteutövning. Detta gäller oavsett vad förmånen består av eller kostnad. Enklare bakverk och blommor kan undantagsvis få tas emot förutsatt att dessa gåvor inte ges vid upprepade gånger från samma person.

Personlig vänskap

Särskild försiktighet bör iakttas vid personlig vänskap. Redan vänskapen i sig kan påverka tjänsteutövningen. Sådana förmåner som parterna i transaktioner personligen brukar bekosta och ge varandra, betraktas som en vänskapsgåva och är ingen muta. De grundläggande kraven på saklighet och opartiskhet ska alltid beaktas. I beslutssituationer ska även jävsfrågan uppmärksammas i en sådan relation.

Kontanter, rabatter och lån

Förmåner i form av kontanter får inte tas emot oavsett belopp. Det kan förekomma att anställda eller förtroendevalda i kommunen får erbjudanden i tjänsten om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på fritiden. Det kan vara fråga om att resa, att låna en sportstuga/segelbåt eller om aktiviteter som t.ex. golftävlingar. Dessa erbjudanden ska aldrig accepteras. Rabatter inom ramen för en personalförening kan dock inte betraktas som otillbörliga, så länge samtliga anställda i kommunen har möjlighet att delta i föreningen.

Dokumentnamn	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Policy mot givande eller tagande av muta		Kommunfullmäktige

Måltider

Enstaka, inte alltför påkostade måltider (t.ex. lunch) i anknytning till arbetet/förtroendeuppdraget är tillåtet. Måltiden får dock inte vara det primära syftet med sammankomsten.

Under en pågående upphandling ska särskild försiktighet iakttas. Försiktighet bör även iakttas vid ofta återkommande representation mot en och samma person eller grupp av personer. Är närstående medbjuden ökar risken för att förmånen ska anses otillbörlig. Närståendes medverkan ska därför undvikas.

Studieresor, kurser och konferenser

Studieresor, kurser och konferenser som affärskontakter vill bjuda på ska man tacka nej till. Är det en studieresa, kurs eller konferens som det är viktigt att kommunen deltar i bör arbetsgivaren stå för kostnaden för konferensen samt resa, hotell och uppehälle. Att låta sig bjudas på enklare förtäring är godtagbart.

Är närstående medbjuden ökar risken för att förmånen skall anses otillbörlig. Närståendes medverkan ska därför undvikas.

Julgåvor

Julgåvor bör normalt kunna accepteras. Dock bör värdet understiga en procent av prisbasbeloppet. Med vägledning att detta fastställer kommunens ledningsgrupp årligen vilken beloppsgräns som ska gälla inom kommunen. Observera att beloppsgränser inte är absoluta och att en gåva därmed kan vara att anse som otillbörlig även om värdet är ringa.

Gåvor och testamentsförordnanden i samband med vård

Inom detta område råder i princip nolltolerans. Anställda inom vård- och omsorgsområdet kan bli utsatta för att vårdtagaren eller dennes anhöriga vill ge en belöning för utfört arbete eller att vårdtagaren avser att testamentera egendom till dem. De anställda måste här omedelbart klargöra att detta inte är godtagbart. Anställda ska inte heller delta vid upprättande eller bevittnande av testamenten, fullmakter eller dylika handlingar. Om en enskild eller anhörig vill visa uppskattning genom att överlämna något utan egentligt ekonomiskt värde såsom blommor eller choklad, kan detta accepteras.

Tjänster

En otillbörlig förmån kan bestå i sidoleveranser av varor och tjänster från huvudmannens leverantör eller att få en tjänst utförd, t.ex. reparation av bil eller hus.

Gåvor från utomstående – generellt

Gåvor från utomstående ska i princip inte tas emot. Särskild restriktivitet gäller för den som hanterar myndighetsutövning och inköp/upphandling. Gåvor kan vara av många olika slag, inte bara presenter. Biljetter till idrotts- eller underhållningsevenemang är exempelvis också gåvor.

Dokumentnamn	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Policy mot givande eller tagande av muta		Kommunfullmäktige

Gåvor i samband med högtidsdagar, jul eller avtackningar kan accepteras men bara om gåvorna är av ringa värde. Det måste observeras att också en gåva av ringa värde kan vara otillbörlig. Särskilt viktigt är att gåvan inte kan förknippas med viss prestation.

5 Rutiner när mutbrott misstänks eller upptäcks

Kontrollfrågor vid erbjudande från utomstående

Om en anställd eller förtroendevald erbjuds något av en utomstående kan följande kontrollfrågor vara till hjälp för att ta ställning till om det är otillåtet att acceptera erbjudandet.

- Är detta en förmån och varför erbjuds den mig?
- Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning?
- Vad är det för förmån och vad är den värd?
- Vilket inflytande har jag på min arbetsgivares relation med den som erbjuder förmånen?

Skulle tveksamhet uppstå är det rimligt att utgå ifrån att förmånen inte är tillåten.

Vägledning vid tveksamhet

Vid minsta tvekan ska du avvisa eller skicka tillbaka erbjudandet/gåvan omgående.

Om du är osäker på hur du ska bedöma eller hantera en situation kan du ta kontakt med din närmsta chef eller kanslichefen på kommunledningskontoret för vägledning. Om förmånen/gåvan betraktas som otillbörlig, ska polismyndigheten kontaktas.

Brott upptäcks eller misstänks

Alla anställda och förtroendevalda ska vid misstanke om oegentligheter, till exempel om en gåva eller annan otillbörlig förmån misstänks eller upptäcks, ta kontakt med närmsta chef eller kanslichefen. Bedöms den utbudna förmånen som otillbörlig kontaktar närmsta chef polismyndigheten.

Dokumentnamn	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Policy mot givande eller tagande av muta		Kommunfullmäktige